

УДК 347.626:341.215.43+341.954
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2292.2025/1-60/75-79>

Наталія ГОРБАЛЬ, асп.
ORCID ID: 0009-0004-7932-4952
e-mail: natasha@gorbal.agency
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Віктор КАЛАКУРА, канд. юрид. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0002-8229-5222
e-mail: kalakura_v@knu.ua
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

НАБУТТЯ СТАТУСУ ОСОБИ З ТИМЧАСОВИМ ЗАХИСТОМ ЯК ІНОЗЕМНИЙ ЕЛЕМЕНТ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Вступ. Стаття присвячена аналізу впливу набуття статусу особи з тимчасовим захистом громадянами України на регулювання сімейних правовідносин. У контексті масового переміщення українських громадян унаслідок збройної агресії РФ проти України актуалізується питання, чи створює набуття такого статусу іноземний елемент у сімейних правовідносинах, що виникають між громадянами України. Дослідження спрямоване на з'ясування, чи є набуття статусу особи з тимчасовим захистом юридичним фактом, що може змінити правовий режим регулювання сімейних відносин, зокрема щодо укладення шлюбних договорів та визначення застосовного права.

Методи. У роботі застосовано діалектичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, формально-юридичний, методи аналізу та синтезу, інтерпретації правових норм, а також емпіричний метод для аналізу судової практики.

Результати. Встановлено, що факт набуття тимчасового захисту одним із подружжя має ознаки саме юридичного акту, тобто вчинення особою правомірних дій, спрямованих на встановлення або зміну тих чи інших правових відносин, адже така дія – набуття статусу особи з тимчасовим захистом – є результатом її свідомої діяльності та на підставі її волі і спрямована на досягнення певного правового результату. Сам факт звернення особи із заявою про оформлення тимчасового захисту до відповідних органів тієї держави, в якій особа перебуває і просить захисту, свідчить про наявність вольової ознаки й є юридично значущим вчинком, спрямованим на досягнення певного правового результату. Тому отримання особою тимчасового захисту на території іноземної держави може вважатись юридичним фактом, що, по-перше, породжує правовідносини, і, по-друге, змінює правовідносини.

Висновки. Набуття статусу особи з тимчасовим захистом громадянином України свідчить про виникнення юридичного факту, який створює, змінює або припиняє правовідносини, і такий факт відбувається на території іноземної держави. Правовідносини подружжя, один з яких залишився проживати в Україні, а інший отримав статус особи з тимчасовим захистом, ускладнюються іноземним елементом у розумінні Закону України "Про міжнародне приватне право", наслідком чого є застосування норм міжнародного приватного права у частині вибору права, що підлягає застосуванню до приватноправових відносин з іноземним елементом.

Ключові слова: тимчасовий захист, юридичний факт, іноземний елемент, сімейні правовідносини, договірне регулювання, міжнародне право, міжнародне приватне право.

Вступ

Майже за три роки з моменту повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну багато сімей стали розділеними: один із подружжя залишився проживати в Україні, інший з подружжя, у переважній більшості, це дружина разом з дітьми, виїхав за кордон із подальшим набуттям статусу особи з тимчасовим захистом на території певної держави-члена Європейського Союзу. Таке "роздільне проживання" членів сім'ї з огляду на те, що набуття такого статусу одним із подружжя фактично обумовлює його / її проживання за межами України, в той час, як він / вона є та залишається громадянином України, вимагає з'ясування: чи або яким чином набуття статусу особи з тимчасовим захистом одним або обома з подружжя впливає на регулювання сімейних відносин, в яких обидва є громадянами України? А також потребує вирішення питання, пов'язане з визначенням права, яке має застосовуватися до регулювання сімейних відносин за умови, що одним з подружжя або ними обома набутий статус особи з тимчасовим захистом: чи це має бути виключно національне законодавство України з урахуванням того, що обидва з подружжя залишаються громадянами України, чи такі правовідносини з урахуванням наявних обставин можуть регулюватися відповідно до положень міжнародного приватного права?

Огляд літератури. Питання тимчасового захисту в Україні досліджували В. П. Босий (Босий, 2018), Я. О. Грабова (Грабова, 2016), П. М. Синявський (Синявський, 2017) та інші. Питання тимчасового захисту осіб, які тікають від війни в Україні у зв'язку зі збройною

агресією РФ проти України, досліджували С. В. Лозінська (Лозінська, 2022), М. Г. Чхан і В. В. Панченко (Чхан, & Панченко, 2024), Н. Б. Мушак (Мушак, 2015), А. Гачкевич (Гачкевич, 2023), О. А. Малиновська (Малиновська, 2023), К. М. Левандовські (Левандовські, 2022) та інші. Питання регулювання сімейних відносин, у тому числі шляхом договірного регулювання, під час воєнного стану досліджували М. В. Менджул (Менджул, 2023), О. Є. Журавлем (Журавель, 2022), О. О. Мельник (Мельник, 2023), Г. В. Муляр, Г. П. Шуст і В. А. Бабич (Муляр, Шуст, & Бабич, 2023) та інші. Але питання впливу набуття тимчасового захисту на регулювання сімейних відносин за участі особи, яка набула такий статус, – не досліджувалося.

Формулювання мети статті. З огляду на поставлену проблему в межах цієї статті, предметом дослідження, перш за все, має стати питання співвідношення таких понять, як "тимчасовий захист" та "юридичний факт", який мав чи має місце на території іноземної держави в розумінні Закону України "Про міжнародне приватне право", унаслідок чого такий юридичний факт провокує чи може провокувати появу іноземного елементу (Про міжнародне приватне право, 2005). Зважаючи на це, стаття спрямована на пошук відповідей, разом з їхнім науковим обґрунтуванням, на такі запитання: (1) Чи є набуття статусу особи з тимчасовим захистом громадянином України юридичним фактом, який виникає на території іншої держави, створює, змінює або припиняє правовідносини й є однією з форм іноземного елементу в розумінні Закону України "Про міжнародне приватне право"?; (2) Чи змушує набуття статусу особи з

тимчасовим захистом громадянином України, який перебуває на території іноземної держави, обирати право, за яким укладатиметься, зокрема, шлюбний договір, якщо кожен із подружжя є та залишається громадянином України?; (3) Чи перетворюються правовідносини подружжя, обидва з яких є громадянами України, на правовідносини з іноземним елементом у випадку набуття одним із подружжя статусу особи з тимчасовим захистом?

Методи

У процесі підготовки наукової статті було використано комплекс загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження, що забезпечили всебічний і системний аналіз досліджуваної проблематики. Діалектичний метод дозволив розглянути вплив соціально-політичних чинників на сімейні правовідносини. Системно-структурний метод використовувався для аналізу взаємозв'язків між нормами права ЄС і національного законодавства України та інших держав щодо статусу осіб з тимчасовим захистом у контексті сімейних правовідносин. Формально-юридичний метод дав змогу проаналізувати правові норми, що регулюють набуття статусу особи з тимчасовим захистом, їхній зміст, структуру та юридичну природу, а також визначити особливості їх правозастосування у сімейних правовідносинах. Метод аналізу та синтезу забезпечив осмислення теоретичних положень, положень правових актів. Метод інтерпретації правових норм був використаний для тлумачення положень права ЄС і національного законодавства України.

Комплексне використання зазначених методів дозволило всебічно дослідити правову природу статусу особи з тимчасовим захистом, визначити його вплив на сімейні правовідносини та сформулювати науково обґрунтовані висновки і рекомендації щодо вдосконалення відповідного правового регулювання.

Результати

27 лютого 2022 року на позачерговому засіданні Ради Європи вирішувалося питання про активацію Директиви від 20 липня 2001 року № 2001/155/ЄС "Про мінімальні стандарти надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та несення їх наслідків" (далі – Директива) через велику кількість осіб, що переміщалися з України. У результаті було ухвалено Імплементативне рішення Ради (ЄС) 2022/382 від 4 березня 2022 року (далі – Імплементативне рішення), за яким був відкритий гуманітарний коридор для здобуття дозволу на перебування на всій території ЄС. Як зазначив К. М. Левандовскі: "Особливість застосування цієї Директиви полягає в тому, що українцям надається змога вільно пересуватися державами-членами ЄС та на свій розсуд обирати країну-місце притулку" (Левандовскі, 2022, с. 90). Імплементативним рішенням фактично скасовувалася повноцінна довгострокова за часом процедура проходження набуття тимчасового захисту, тому ті, хто тікав з України від війни, отримали можливість звернутися безпосередньо до відомства у справах іноземців відповідної держави-члена ЄС і подати заяву на здобуття такого дозволу.

Відповідно до Директиви, "тимчасовий захист – це процедура виняткового характеру для забезпечення у разі масового або неминучого масового напливу переміщених осіб з третіх країн, які не можуть повернутися до країни свого походження, негайного тимчасового захисту таких осіб, особливо, якщо існує ризик того, що система притулку не зможе впоратися з таким напливом без негативних наслідків для свого ефективного функціонування, інтересів

відповідних осіб, а також інших осіб, які просять про надання захисту" (Council Directive № 2001/55/EC) (On minimum standards for giving..., 2001). Станом на 31.10.2024 року за даними Статслужби Європейського Союзу близько 4,2 млн громадян, які покинули Україну у зв'язку з російською агресією проти України, отримали статус тимчасового захисту в Європейському Союзі (European Commission, 2024) на підставі Імплементативного рішення. Статтею 8 Директиви встановлено мінімальні стандарти для переміщених осіб, у випадку набуття ними тимчасового захисту. Зокрема, встановлюється, що держави-члени вживають необхідних заходів для надання таким особам дозволу на проживання на увесь термін дії захисту. При оформленні тимчасового захисту таким особам надається дозвіл на працю, на отримання освіти, у тому числі на професійну підготовку та практичне навчання на робочих місцях. Фактично, це стало "безпрецедентним, що українцям одразу надали доступ до ринку праці та освітніх закладів без проходження довгої за строком процедури" (Левандовскі, 2022, с. 92). Також надається необхідна допомога в частині соціального забезпечення та засобів до існування, медичне забезпечення. Крім цього, особи, що отримали тимчасовий захист, мають змогу користуватись і іншими правами, які випливають з такого статусу, зокрема: займатися підприємницькою діяльністю, отримувати дохід, причому джерелом походження такого доходу не обов'язково має бути іноземна держава, на території якої проживає громадянин України у зв'язку з набуттям ним статусу особи з тимчасовим захистом, відкривати рахунки в банках, здійснювати розрахунки тощо.

За визначення В. П. Босого, все це може свідчити про "включення в правовий статус особи (*тимчасовий захист*) додаткових можливостей" (Босий, 2018, с. 164). Іншими словами, кожна конкретна людина, яка опинилася на території іншої держави у зв'язку з обставинами, пов'язаними зі збройним конфліктом, шляхом набуття нею тимчасового захисту вчиняє юридично-значущі дії на території іноземної держави, аби влаштувати своє життя в інших умовах не гірше, ніж яким це життя було в Україні.

У переважній більшості, подружжя, що, в силу існуючих обставин, проживають роздільно, намагаються врегулювати свої майнові відносини у договірний спосіб, зокрема, шляхом укладення шлюбного договору, договору про поділ майна, договору про участь батьків у вихованні та утриманні дитини або змішаного договору, який може поєднувати в собі елементи декількох договорів. Втім, унаслідок набуття одним із подружжя статусу особи з тимчасовим захистом на території іноземної держави, постає ряд питань, які так чи інакше, зачіпають чи можуть зачіпати сферу регулювання міжнародного приватного права. Для того, щоб надати відповіді на такі питання, необхідно вирішити: (1) чи трансформуються сімейні відносини між громадянами України, які існували до початку повномасштабного вторгнення і регулювалися виключно законодавством України, у відносини, ускладнені іноземним елементом, у зв'язку із набуттям одним з подружжя статусу особи з тимчасовим захистом; і (2) чи зумовило набуття такого статусу одним із подружжя виникнення юридичного факту в значенні Закону України "Про міжнародне приватне право", який має місце на території іноземної держави?

Якщо відбувається трансформування відносин і з'являється іноземний елемент у формі юридичного факту, то у зв'язку з цим регулювання правовідносин подружжя має відбуватися вже не за національним законодавством України, а на підставі норм міжнародного приватного

права, що надасть змогу визначити право, яке має застосовуватись, зокрема, до договірному врегулюванню подружніх відносин через наявні обставини у вигляді: (1) проживання за кордоном (хоча таке "проживання" і має обмежувальний строк); (2) оформлення тимчасового захисту. Вирішення цього не лише дозволить подружжю остаточно й ефективно розв'язати всі питання, пов'язані з врегулюванням майнових відносин у найбільш простий спосіб – договірний порядок, а також дозволить напрацювати пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства у сфері сімейного права під час воєнного стану.

Закон України "Про міжнародне приватне право" № 2709-IV від 23.06.2005 р., зі змінами та доповненнями (далі – Закон № 2709-IV) надає визначення терміна "іноземний елемент", визначаючи його як ознаку, яка характеризує приватноправові відносини, що регулюються цим Законом, та виявляється в одній або кількох з таких форм: (1) хоча б один учасник правовідносин є громадянином України, який проживає за межами України, іноземцем, особою без громадянства або іноземною юридичною особою; (2) об'єкт правовідносин перебуває на території іноземної держави; (3) юридичний факт, який створює, змінює або припиняє правовідносини, мав чи має місце на території іноземної держави (Про міжнародне приватне право, 2022). Цим же Законом № 2709-IV встановлено, що вибір права, що підлягає застосуванню до приватноправових відносин з іноземним елементом, визначається згідно з колізійними нормами та іншими положеннями колізійного права цього Закону, інших законів, міжнародних договорів України. При цьому, вибір права не здійснюється, якщо іноземний елемент відсутній.

У доктрині приватного права, зокрема сімейного права, не ставиться під сумнів твердження, що регулювання подружніх відносин, в яких обидва з подружжя є громадянами України, відбувається за національними правом України. Але для того, щоб встановити, чи або як впливає набуття статусу особи з тимчасовим захистом на вибір права під час договірному регулювання подружніх відносин, необхідно дослідити перше поставлене питання: чи є набуття тимчасового захисту громадянином України юридичним фактом, який виникає на території іншої держави, створює, змінює або припиняє правовідносини й є однією з форм іноземного елемента у розумінні Закону України "Про міжнародне приватне право"?

У науково-практичній літературі питання співвідношення таких понять, як "статус тимчасового захисту" та "юридичний факт", майже не висвітлювалося, є лише поодинокі згадування. Зокрема, В. П. Босий у статті "Зміст основних обов'язків біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту" зробив висновок, що "момент надання відповідному суб'єкту тимчасового захисту, тобто фактичного включення в його правовий статус додаткових можливостей" за своєю природою є юридичним фактом (Босий, 2018, с. 164). Втім, цей висновок був зроблений на підставі аналізу законодавчих положень Закону України "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту" (Про біженців..., 2011), у той час, як, правовою підставою для надання вимушено переміщеним з території України особам тимчасового захисту внаслідок повномасштабного вторгнення РФ на територію України є Директива.

На думку О. А. Явор: "Найбільш розробленою в юридичній літературі є класифікація (*юридичних фактів*) за вольовою ознакою. За названим критерієм юридичні факти поділяють на юридичні дії та юридичні події. Юридичні дії є юридично значущими вчинками особи. Вони

поділяються на правомірні (які відповідають нормам та принципам права) та протиправні (тобто такі, що суперечать нормам та принципам права). У свою чергу, правомірні дії, залежно від спрямованості волі суб'єкта, поділяють на юридичні акти та юридичні вчинки. Юридичні акти – це дії, спрямовані на досягнення певного правового результату. Юридичні вчинки – це дії, які породжують юридичні наслідки, незалежно від спрямованості волі на їх настання" (Явор, 2014, с. 126-127).

За вказаними критеріями факт набуття тимчасового захисту одним із подружжя має ознаки саме юридичного акту, тобто вчинення особою правомірних дій, спрямованих на встановлення або зміну тих чи інших правових відносин, адже така дія – набуття статусу особи з тимчасовим захистом – є результатом її свідомої діяльності та на підставі її волі і спрямована на досягнення певного правового результату. Іншими словами, коли особа звертається з відповідною заявою для отримання тимчасового захисту, вона визнає, що ця конкретна держава, на території якої вона перебуває, стане центром її життєвих інтересів у найширшому значенні на певний період часу, щонайменше до 04 березня 2026 року, як це встановлено Рішенням Ради ЄС від 25.06.2024 р.; така особа визнає, що внаслідок своїх вольових дій, які нею вчиняються самостійно, вона набуває такого статусу, у зв'язку з чим у неї виникає не лише право на захист зі сторони іноземної держави і право легального проживання саме на підставі отриманого тимчасового захисту, а й обов'язки щодо тієї іноземної держави, в якій вона отримує такий тимчасовий захист. Сам факт звернення особи з заявою про оформлення тимчасового захисту до відповідних органів тієї держави, в якій особа перебуває і просить захисту, свідчить про наявність вольової ознаки й є юридично значущим вчинком, спрямованим на досягнення певного правового результату. Тому отримання особою тимчасового захисту на території іноземної держави може вважатись юридичним фактом, що, по-перше, породжує правовідносини (отримання соціальної виплати від іноземної держави, працевлаштування на території іноземної держави, отримання доходу на території іноземної держави внаслідок дозволу, що впливає з тимчасового захисту, на здійснення підприємницької діяльності); і, по-друге, змінюють правовідносини (зміна місця проживання особи, яка набула тимчасового захисту, та її зобов'язання щодо виконання умов з такого проживання на території конкретної держави) тощо.

Юридичний факт набуття статусу особи з тимчасовим захистом зумовлює також виникнення, зміну або припинення індивідуальних правовідносин у межах "генерального сімейного правовідношення" (Явор, 2014, с. 127). Зокрема, до "генерального правовідношення" належать, зокрема, стосунки між батьками і дітьми. Воно виникає на підставі такого юридичного факту, як народження дитини. Однак у разі набуття статусу особи з тимчасовим захистом, наприклад, матір'ю з дітьми на території однієї з держав-членів Європейського Союзу, у межах такого "генерального правовідношення" можуть виникати певні більш конкретні індивідуальні правовідносини, такі як, наприклад, відносини щодо утримання дитини, яка в силу обставин разом з матір'ю перебуває на території іноземної держави, і такі відносини можуть бути врегульовані, зокрема, договором про участь батьків у вихованні та утриманні дитини. Також, у межах цього ж "генерального правовідношення" між подружжям, унаслідок набуття одним із них тимчасового захисту можуть виникати інші правовідносини, які відмінні від

звичних правовідносин між ними і пов'язані з врегулюванням їхніх майнових відносин, які виникають або змінюються через набуття одним із них тимчасового захисту та необхідністю здійснювати нові обов'язки, які кореспондуються праву, яке, у свою чергу, виникає на підставі статусу особи з тимчасовим захистом.

Прикладом такого нового правовідношення може стати: (1) утримання дружини чоловіком у зв'язку з її проживанням на території іноземної держави на підставі тимчасового захисту; (2) забезпечення її необхідними коштами для оренди житла за межами України у зв'язку з вимушеним проживанням на території іноземної держави, зокрема, шляхом перерахування коштів на відкритий дружиною рахунок в іноземному банку, або (3) врегулювання ними питань, пов'язаних з придбанням рухомого чи нерухомого майна на території іноземної держави шляхом укладення відповідних правочинів на території іноземної держави. Усі ці питання, для уникнення будь-яких непорозумінь між подружжям, можуть вирішуватися за допомогою, зокрема, шлюбного договору або змішаного договору, елементами якого можуть бути як шлюбний договір, так і договір про поділ майна подружжя або договір про утримання. Іншими словами, майнові правовідносини подружжя, які виникають у зв'язку з набуттям хоча б одним із них статусу особи з тимчасовим захистом, так само можуть бути врегульовані в договірний спосіб, як і тоді, коли подружжя або один з них не набували будь-яких та жодних статусів, спрямованих на захист.

З огляду на викладене та враховуючи наявність волювальної поведінки особи під час набуття нею статусу особи з тимчасовим захистом, є всі підстави стверджувати, що набуття цього статусу громадянином України на підставі імплементаційного рішення свідчить про виникнення юридичного факту, який створює, змінює або припиняє правовідносини, і такий факт має місце на території іноземної держави, унаслідок чого можемо стверджувати, що правовідносини подружжя, один з яких залишився проживати в Україні, а інший отримав статус особи з тимчасовим захистом, ускладнюються іноземним елементом у розумінні Закону України "Про міжнародне приватне право", наслідком чого є застосування норм міжнародного приватного права у частині вибору права, що підлягає застосуванню до приватноправових відносин з іноземним елементом.

З огляду на зроблений висновок по першому питанню, відповіді на друге та третє питання щодо необхідності вибору права для врегулювання подружніх відносин, в яких один із подружжя набув статусу особи з тимчасовим захистом, є однозначними: для врегулювання таких подружніх відносин, ускладнених іноземним елементом, є необхідним застосування норм міжнародного приватного права у частині вибору права, що підлягає застосуванню до приватноправових відносин з іноземним елементом; у випадку набуття одним з подружжя тимчасового захисту правовідносини подружжя, обидва з яких є громадянами України, перетворюються на правовідносини з іноземним елементом.

Дискусія і висновки

У процесі дослідження було встановлено, що набуття статусу особи з тимчасовим захистом є юридичним фактом, який мав чи має місце на території іноземної держави. Виникнення такого юридичного факту свідчить про появу іноземного елемента, що обумовлює підпорядкування відносин подружжя, в яких хоча б один із них набув статусу особи з тимчасовим захистом, Закону України "Про міжнародне приватне право".

Внесок авторів: Наталія Горбаль – концептуалізація, методологія, написання (оригінальна чернетка); Віктор Калакура – концептуалізація, написання (перегляд і редагування).

Список використаних джерел

- Босий, В.П. (2018). Зміст основних обов'язків біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. *Прикарпатський юридичний вісник*, 5, 1(22), 162–165. http://pjuv.nuoua.od.ua/v1-5_2018/part_1/38.pdf
- Гачкевич, А. (2023). Передумови надання Європейським Союзом статусу тимчасового захисту українським мігрантам. В *Українські вимушені мігранти: інтеграція, ідентичність, повернення. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (25 травня 2023 р.)* (с. 67–71). Національний університет "Львівська політехніка". <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/5634e1e5-13b8-4b09-a73b-a88fd82c995a/content>
- Грабова, Я. О. (2016). Додатковий та тимчасовий захист як форми захисту вимушених мігрантів в Україні. *Юридичний вісник*, 2(39), 75–79. <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/UV/article/view/10636/14172>
- Журавель, О.Є. (2022). Актуальні питання правового регулювання сімейних відносин в умовах воєнного стану. У *Сучасні тенденції розвитку приватно-правових відносин в умовах євроінтеграційних процесів. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Дніпро, 23 листопада 2022 р.)* (с. 245–246). ДДУВС. <https://er.dudvs.edu.ua/bitstream/123456789/10924/1/29.pdf>
- Левандовскі, К.М. (2022). Тимчасовий захист та статус біженця в контексті української кризи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія "Юриспруденція"*, 55, 88–93. <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2022.55.18>
- Лозінська, С.В. (2022). Тимчасовий захист та статус біженця в умовах збройного конфлікту. У *Правові засади організації та здійснення публічної влади. Збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 17 червня 2022 р.)* (с. 238–241). Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. https://ccu.gov.ua/sites/default/files/library/pravovi_zasady_organizaciyi_ta_zdiysnennya_publichnoyi_vlady_2022.pdf#page=239
- Малиновська, О. (2023). Наскільки тимчасовим є тимчасовий захист: приклад вимушених мігрантів з колишньої Югославії. *Демографія та соціальна економіка*, 1(51), 53–72. <https://doi.org/10.15407/dse2023.01.053>
- Мельник, О.О. (2023). Окремі проблемні питання розпущення в умовах війни. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Право"*, 1(77), 150–153. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.1.123>
- Менджул, М.В. (2023). Підстави визнання шлюбних договорів недійсними: правові позиції верховного суду та ризики в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія "Право"*, 1(74), 103–106. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.74.17>
- Муляр, Г., Шуст, Г., & Бабич, В. (2023). Особливості законодавчого регулювання аліментних зобов'язань та стягнення аліментів на утримання дитини із-за кордону у період дії воєнного стану в Україні. *Наукові інновації та передові технології*, 14(28), 407–415. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)-407-415](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28)-407-415)
- Мушак, Н.Б. (2015). Спільна політика Європейського Союзу щодо надання захисту громадянам третіх країн. *Часопис Київського університету права*, 3, 346–349.
- Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту*. (2011). Закон України № 3671-VI (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>
- Про міжнародне приватне право*. (2022). Закон України № 2709-IV (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>
- Синявський, П.М. (2017). Еволюція законодавства України у сфері надання притулку. *Журнал європейського і порівняльного права*, 3, 30–54.
- Чхан, М.Г., & Панченко, В.В. (2024). Деякі питання правового захисту громадян України за кордоном. *Юридичний науковий електронний журнал*, 5, 215–217. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-5/50>
- Явор, О.А. (2014). Договір як юридичний факт у сімейному праві. *Вісник Національної академії правових наук України*, 4(79), 123–132.
- European Commission. (2024). *Temporary protection for 4.2 million people in October*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20241206-2>
- On minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof*. (2021). Council Directive № 2001/55/EC. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/55/oj/eng>

References

- Bosyi, V.P. (2018). The content of the main duties of refugees and persons in need of additional or temporary protection. *Przykarpatya Law Journal*, 5, 1(22), 162–165 [in Ukrainian]. http://pjuv.nuoua.od.ua/v1-5_2018/part_1/38.pdf
- Hachkevych, A. (2023). Prerequisites for granting temporary protection status to Ukrainian migrants by the European Union. In *Ukrainian forced migrants: integration, identify, return. Collection of materials of the International Scientific and Practical Conference (25 May 2023)* (pp. 67–71). Lviv Polytechnic National University [in Ukrainian]. <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/5634e1e5-13b8-4b09-a73b-a88fd82c995a/content>

- Hrabova, Ya.O. (2016). Additional and temporary protection as a form of protection of forced migrants in Ukraine. *Law Herald*, 2(39), 75–79 [in Ukrainian]. <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/UV/article/view/10636/14172>
- Zhuravel, O.E. (2022). Topical issues of legal Regulation (EU) 2024/2747, 2024) of family relations under martial law. In *Modern trends in the development of private law relations in the context of European integration processes. Materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (Dnipro, 23 November 2022)* (pp. 245–246). DSUIA [in Ukrainian]. <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/10924/1/29.pdf>
- Levandowski, K.M. (2022). Temporary protection and refugee status in the context of the Ukrainian crisis. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series "Jurisprudence"*, 55, 88–93 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32841/2307-1745.2022.55.18>
- Lozinska, S.V. (2022). Temporary protection and refugee status in the context of armed conflict. In *Legal principles of organisation and exercise of public power. Collection of abstracts of the V International Scientific and Practical Conference dedicated to the blessed memory of Leonid Petrovych Yuzkov, Doctor of Law, Professor, Academician-Founder of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, the first President of the Constitutional Court of Ukraine (Khmelnitsky, 17 June 2022)* (pp. 238–241). Khmelnytskyi University of Management and Law named after Leonid Yuzkov [in Ukrainian]. https://ccu.gov.ua/sites/default/files/library/pravovi_zasady_organizaciyi_ta_zdiysnennya_publichnoyi_vlady_2022.pdf#page=239
- Malynovska, O. (2023). How temporary is temporary protection: the case of forced migrants from the former Yugoslavia. *Demography and Social Economy*, 1(51), 53–72 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.15407/dse2023.01.053>
- Melnik, O.O. (2023). Some problematic issues of divorce in wartime. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series "Law"*, 1(77), 150–153 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.77.1.23>
- Mendzhul, M.V. (2023). Grounds for invalidation of marriage contracts: legal positions of the supreme court and risks under martial law. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series "Law"*, 1(74), 103–106 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.74.17>
- Muliar, G., Shust, G., & Babych, V. (2023). Peculiarities of legislative Regulation (EU) 2024/2747, 2024) of alimony obligations and recovery of child support from abroad during the period of martial law in Ukraine. *Scientific innovations and advanced technologies*, 14(28), 407–415 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)-407-415](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28)-407-415)
- Mushak, N.B. (2015). Common policy of the European Union on granting protection to third-country nationals. *Journal of Kyiv University of Law*, 3, 346–349 [in Ukrainian].
- On Refugees and Persons in Need of Complementary or Temporary Protection*. (2011). Law of Ukraine No. 3671-VI (Ukraine) [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>
- On Private International Law*. (2005). Law of Ukraine No. 2709-IV (2005) (Ukraine) [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>
- Syniavskiy, P.M. (2017). Evolution of Ukrainian legislation in the field of asylum. *Journal of European and Comparative Law*, 3, 30–54 [in Ukrainian].
- Chkhan, M.G., & Panchenko, V.V. (2024). Some issues of legal protection of Ukrainian citizens abroad. *Legal Scientific Electronic Journal*, 5, 215–217 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-5/50>
- Yavor, O.A. (2014). Contract as a legal fact in family law. *Bulletin of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 4(79), 123–132 [in Ukrainian].
- On minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof*. (2021). Council Directive № 2001/55/EC. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/55/oj/eng>
- European Commission (2024). *Temporary protection for 4.2 million people in October*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20241206-2>

Отримано редакцією журналу / Received: 20.01.25
Прорецензовано / Revised: 28.01.25
Схвалено до друку / Accepted: 26.02.25

Nataliia GORBAL, PhD Student
ORCID ID: 0009-0004-7932-4952
e-mail: natasha@gorbal.agency
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Viktor KALAKURA, PhD, Assoc. Prof.
ORCID ID: 0000-0002-8229-5222
e-mail: kalakura_v@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ACQUISITION OF THE TEMPORARY PROTECTION STATUS AS A FOREIGN ELEMENT IN FAMILY LEGAL RELATIONS

Background. The present article is devoted to the analysis of the impact of the acquisition of the status of a person with temporary protection by Ukrainian citizens on the Regulation (EU) 2024/2747, 2024) of family legal relations. In the context of mass displacement of Ukrainian citizens as a result of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, the question of whether the acquisition of such status creates a foreign element in family legal relations arising between Ukrainian citizens is becoming more relevant. The present study aims to ascertain whether the acquisition of the status of a person with temporary protection constitutes a legal fact with the potential to modify the legal framework governing family relations, particularly with respect to the formalisation of marriage contracts and the determination of applicable law.

Methods. The present article employs a range of analytical methods, including dialectical, systemic and structural analysis, as well as a comparative legal approach, formal legal methods, and the interpretation of legal provisions. It also utilises the empirical method to analyse case law.

Results. The results of the study demonstrate that the acquisition of temporary protection by one of the spouses can be regarded as a legal act. This is due to the fact that the performance of such actions by a person is intended to establish or modify specific legal relations. This is considered to be a conscious and wilful act that is aimed at achieving a particular legal outcome. The act of petitioning for temporary protection from the relevant authorities of the host state signifies the presence of volition and constitutes a legally significant act aimed at achieving a particular legal outcome. Consequently, the acquisition of temporary protection by an individual in a foreign nation can be ascribed to legal facts that, firstly, give rise to legal relations and, secondly, modify existing legal relations.

Conclusions. The acquisition of the status of a person with temporary protection by a citizen of Ukraine indicates the occurrence of a legal fact that creates, changes or terminates legal relations, and such a fact takes place on the territory of a foreign state. The legal relations of spouses, one of whom remains resident in Ukraine and the other is granted temporary protection status, are complicated by a foreign element within the meaning of the Law of Ukraine 'On Private International Law'. This results in the application of private international law in terms of the choice of law applicable to private law relations with a foreign element.

Keywords: temporary protection, legal fact, foreign element, family relations, contractual Regulation (EU) 2024/2747, 2024), international law, private international law

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.